

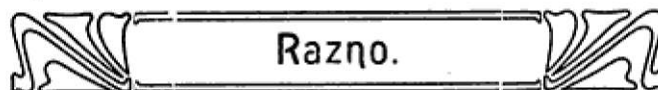
Petdesetletnica Smetanove „Prodane neveste“. Čehi so dne 30. junija t. l. slavili znamenit jubilej: 50. rojstni dan Smetanove komične opere „Prodane neveste“ na odru v Pragi. Smetanova opera je dandanes že last vseh kulturnih narodov, saj jo pojo vedno iznova ter vedno z največjim uspehom na Nemškem, Ruskem, Francoskem, po vsej Avstro-Ogrski, v Ameriki in kdo ve kod še vse. Friderik Smetana je bil prvi moderni češki glasbenik, ki je podal svetu polnoveljavno legitimacijo češkega naroda do lastnega narodnega in kulturnega življenja.

Kakor so češki znanstveniki prisilili celo narodne nasprotnike k spoštovanju češkega duha, tako so Smetana in za njim Dvořak, Fibich i. dr. prisilili svet, da spoštuje češko srce. Zato seza Smetanov pomen daleč tja na politično polje in preko okvira glasbene umetnosti. S „Prodano nevesto“ so stopili Čehi kot narod v svetovno opero, a izkrciti so si morali ta korak sami. Ravnatelj in pisatelj Fr. Ad. Šubert je moral l. 1892 priti z vsem opernim ansamblom Narodnega divadla na glediško in glasbeno razstavo na Dunaj ter tam uprizoriti „Prodano nevesto“. Celih 26 let stara „Prodana nevesta“, dobro znana že v Parizu in Petrogradu, je bila Dunaju še vedno — novost. Dosegla je seveda tudi pred dunajskim občinstvom in kritiko vzlic češkemu besedilu zmagovit uspeh. Opero je sprejelo nato dunajsko gledišče ob Dunajščici v svoj repertoar ter jo pelo petdesetkrat zapored. Nato šele jo je sprejela pod svojo streho tudi Dvorna opera. V Ljubljani je bila Glasbena Matica, ki je dne 15. decembra 1892 na svojem koncertu v deželnem gledišču pod dirigentstvom M. Huba da prvič izvajala uverturo „Prodane neveste“. Lj. zvon je poročal v l. št. l. 1893 o tem koncertu ter o vseh Smetanovih opernih in simfoniskih delih.

Že za sezono 1893/94 stojita na repertoarju slovenskega gledišča tudi Smetanovi operi „Prodana nevesta“ in „Poljub“. To je bila pač zasluga Fr. Gerbiča, takratnega kapelnika naše mlade opere. In res se je uprizorila „Prodana nevesta“ prvič na našem odru, v prevodu Antona Funtka, dne 15. februarja 1894. Šele dunajski uspeh Prodane neveste je torej odprl oči in ušesa tudi Ljubljani, ki še doslej v glediški literaturi ubira svoje korake zvesto po sledovih Dunaja ter se dosledno upira vplivu Prage. Pri slovenski premijeri „Prodane neveste“ so peli gdč. Leščinska Marinko, g. Beneš Janka, g. Vasiček Kecal, g. Pavšek Vaška; v ostalih vlogah pa gg. Polakova, Nigrinova, Řichova, Noll, Štamcar, Rus in Perdan. Opero so v tej sezoni ponavljali v popolnoma razprodanem gledišču še dne 21. in 23. februarja, 1., 7., 16. in 31. marca: v poldrugem mesecu torej sedemkrat zaporedoma! — V poznejših sezonah je uprizorilo naše gledišče le še „Smetanovi operi „Poljub“ in „Dalibor“ ter je izvajalo uverturo Smetanove „Libuše“; Glasbena Matica pa je izvajala Smetanovi simfoniji. Že 15. novembra 1894 so na našem odru uprizorili tudi opero „Poljub“ in jo ponovili l. 1895 in 1905. In prav značilno je, da so delali zanj reklamo zopet z naglašanjem, da je tudi „Poljub“ repertoarna točka dunajske opere. Dejstvo, da je bil „Poljub“ na repertoaru praškega Nar. divadla in vseh čeških gledišč že nad 20 let, Ljubljančanom ni imponiralo. No, vsekakor „Poljub“ se na našem odru ni vzdržal, dasi so ž njim v poznejših sezonah pokušali iznova. „Dalibora“ se prvič peli 10. nov. 1899 in potem ponavljali še v več sezonah. Popularnost „Prodane neveste“ pa je rasla od sezone do sezone; ni ga menda izobraženca med Slovenci, ki bi ne bil slišal te opere že opetovano in vsako pot z novim veseljem. Med vseini operami je na našem odru dosegla „Prodana nevesta“ od l. 1894 do l. 1912 gotovo največ repriz in je morda nudila tudi največ umeva-

nega užitka. Zato pa se ob jubileju njene petdesetletnice spominjamo s hvaležnostjo njenega avtorja, hkratu pa vseh tistih umetnic in umetnikov, ki so nam razveseljevali srca in duše s prepevanjem „Prodane neveste“. Enkrat je bilo . . . Ali bo še kdaj? Naj bi bilo kmalu in zopet tako lepo kot nekdanj!

F. G.

Sedemdesetletnica Jaroslava Golla. Julija meseca t. l. je praznoval dvorni svetnik Jaroslav Goll svojo sedemdesetletnico. Znamenitega češkega zgodovinarja se spominjamo tudi Slovenci, v prvi vrsti njegovi hvaležni učenci. V mladosti pesnik se je pozneje posvetil zgodovinski vedi, ki ji je služil kot znanstvenik in šolnik. Njegovo ime je postalo znano, ko se je uspešno udeležil t. zv. rokopisnega boja. V zgodovinski znanosti se je zlasti zanimal za ono dobo češke preteklosti, ki je s svojimi idejami pravzaprav aktualna tudi v sedanosti: verska sekta čeških bratov. Širši nečeški javnosti je pač znan zadnji škof te bratovščine, veliki pedagog Komenský, manj znan je pa njen verski učitelj Peter Chelčický, ki je s svojimi verskimi nazori vplival tudi na Tolstega. S proučevanjem te kulturno in literarno najvažnejše dobe češke preteklosti je Goll dostojno nadaljeval začeto delo „očeta domovine“ Palackega. Kot šolnik je vzgojil vso mlajšo generacijo čeških zgodovinarjev s svojo kritično metodo. Nas Slovence utegne zanimati okolnost, da je Kosovo „Gradivo“ pohvalil ravno zaradi kritične izdaje. Naj bi bilo usojeno odličnemu znanstveniku in učitelju doživeti še mnogo let v telesni in duševni jakosti!

Dr. Lončar.

„1000 nejkrásnějších novell světových spisovatelů“ se imenuje biblioteka, ki jo izdaja Jos. R. Vilímek v Pragi in jo ureja ter jo z literarnimi uvodi opremilja Fr. Sekanina. V 97. zvezku te knjižnice nahajamo poleg enega prevoda iz nemščine in dveh iz francoščine prevod črtice Fr. Ks. Meška „Víra“ iz zbirke „Mir božji“, ki ga je priredil znani prevajatelj iz slovenščine Jos. Páta. — V prejšnjih zvezkih te biblioteke nahajamo sledeče prevode iz slovenščine: Ivan Cankar „Kamarád Severin“ (zvezek 16.), Ivan Tavčar „Soror Pia“ (28), Vojeslav Molè „Dolenjska legenda“. V istem založništvu sta izšli v češkem prevodu J. Mettlerove Cankarjevi knjigi „Kříž na gori“ (Kříž nad horami), „Potepuh Marko in kralj Matjaž“ (Tulák Marko a král Matyáš). — Razen Vilímka je izdal tudi Jan Otto več prevodov iz naše novejšje beletrije. Tako širita oba najznamenitejša praška založnika med češkim občinstvom umevanje za slovensko knjigo in želeti je, da se tudi med nami vzdrami večje zanimanje za krasno se razcvitajočo češko literaturo. Feljtoni naših dnevnikov najdejo v njej mnogo, kar bi „vleklo“ tudi naše razvajeno občinstvo.

— in —

